

Bratislava, 18. november 2022
Číslo LRRZ/2022-15

STANOVISKO AMICUS CURIAE

(v nadväznosti na verejné pojednávanie dňa 9. novembra 2022)

Stanovisko ku konaniu vo veci PL. ÚS 13/2022 o návrhu prezidentky Slovenskej republiky na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade ustanovení čl. I, čl. II bodov 1, 2, 3 a § 52zso v bode 9, čl. III bodov 1, 3, 6, 7 a 8, čl. IV, čl. V, čl. VI bodu 1, čl. VIII, čl. IX a čl. X zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 232/2022 Z. z. o financovaní voľného času dieťaťa a o zmene a doplnení niektorých zákonov s Ústavou Slovenskej republiky s ústavným zákonom č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti a Dohovorom o právach dieťaťa

Vážený Ústavný súd Slovenskej republiky,

v nadväznosti na uskutočnené verejné pojednávanie vo veci evidovanej pod číslom PL. ÚS 13/2022 dňa 9. novembra 2022 sa Rada pre rozpočtovú zodpovednosť (ďalej tiež ako Rada) obracia na Ústavný súd SR so stanoviskom, ktoré reaguje na niektoré informácie vo vzťahu k Rade, ktoré na danom pojednávaní odzneli, a ktoré považujeme za neúplné, resp. nesprávne.

Rada pre rozpočtovú zodpovednosť pri plnení svojich úloh vynakladá maximálne úsilie na zabezpečenie úplnosti a správnosti informácií, ktoré zverejňuje alebo iným spôsobom poskytuje vo svojom mene. Pre tento účel má Rada právo vyžadovať súčinnosť subjektov verejnej správy pri poskytovaní údajov (čl. 4 ods. 2 ústavného zákona č. 493/2011 Z.z. o rozpočtovej zodpovednosti). V prípade, že ide o náročnejšie analytické postupy alebo o odhady, na svojom webovom sídle zverejňuje či už technické dokumentácie modelov alebo metodické postupy. Štandardom Rady je uvádzať vždy aj zdroj údajov, ktoré sú pri tvorbe výstupov použité. Princíp transparentnosti preto nie je vnímaný len ako princíp pri správe verejných prostriedkov, ale tiež ako integrálna súčasť činnosti Rady tak, aby výroky a stanoviská Rady boli vždy podopreté objektívne spracovanou analýzou a relevantnými údajmi, pri zachovaní nezávislosti hodnotení Rady od výkonnej moci. Postavenie, činnosť rady, transparentnosť, prístup k údajom a analytické nástroje boli v roku 2020 hodnotené nezávislým tímom zahraničných a slovenských expertov pod vedením OECD (<https://bit.ly/3NS1Pg5>), ktorý v rámci hlavných záverov (<https://bit.ly/3G7d2Yo>) o Rade skonštatoval: „*Stala sa dôveryhodným zdrojom analýz fiškálnej politiky a pozostáva z tímu vysokokvalifikovaných odborníkov, ktorí sú rešpektovaní odbornou obcou na celonárodnej úrovni.*“ Princíp prístupu nezávislých fiškálnych inštitúcií k potrebným údajom je zakotvený aj v Nariadení Európskeho parlamentu a Rady č. 473/2013 o spoločných ustanoveniach o monitorovaní a posudzovaní návrhov rozpočtových plánov a zabezpečení nápravy nadmerného deficitu členských štátov v eurozóne (článok 2 ods. 1).

V aktuálne pojednávanej veci bola zo strany zástupcu strany odporcu opakovane vznesená námietka voči relevantnosti stanovísk Rady pre rozpočtovú zodpovednosť z dôvodu absencie podkladových údajov nevyhnutných pre tvorbu korektného stanoviska. Citujeme časť vyjadrenia zástupcu odporcu:

- (zvukový záznam z pojednávania v čase 1:44:16 – 1:44:38)
„Nás mrzí to, že to stanovisko Rady pre rozpočtovú zodpovednosť bolo vypracované bez toho, aby bolo akokoľvek konzultované s ministerstvom financií, ktoré má dáta k tomu, aby nejaké korektné stanovisko mohlo byť vypracované. Toto nás mrzí, lebo potom nie je celkom jasné, že z čoho vychádzala Rada pre rozpočtovú zodpovednosť, keď tie príslušné dáta na to nemala, aby mohla spraviť stanovisko v tomto konkrétnom prípade.“
- (zvukový záznam z pojednávania v čase 1:52:02 – 1:52:57)
„Ono by sa tomu najlepšie dalo vyhnúť, keby predtým ako Rada vypracovala stanovisko oslovila ministerstvo financií a z tých údajov by čerpala, veď to je jednodenná záležitosť, tak by sa to dalo urobiť najľahšie a samozrejme aj inými možnými vhodnými prostriedkami vrátane toho, ktorý spomínate, ale teda nás najviac zarazilo to, že bolo verejne publikované stanovisko bez toho, aby Rada pre rozpočtovú zodpovednosť sa pýtala subjektu, ktorý drží u seba dáta na to, aby mohlo stanovisko byť korektné vypracované, hľadám také vhodné slovo, aby som sa nedotkol, však ja si vážim aj Radu pre rozpočtovú zodpovednosť.“

Rada pre rozpočtovú zodpovednosť považuje preto za potrebné ubezpečiť Ústavný súd SR, že z pohľadu posúdenia aktuálne pojednávanej veci mala pri tvorbe svojich stanovísk k dispozícii všetky aktuálne a relevantné údaje.

Pre informáciu Rada uvádza, že má zabezpečený priamy prístup do Rozpočtového informačného systému MF SR a systému Štátnej pokladnice, preto má z pohľadu vývoja a hodnotenia rozpočtu prístup k porovnateľným, ak nie k rovnakým údajom, ako Ministerstvo financií SR. Nad rámec dátového prepojenia výmena informácií medzi Radou pre rozpočtovú zodpovednosť a Ministerstvom financií SR prebieha na pravidelnej a štandardnej úrovni, pričom Rada využíva možnosť polozenia doplňujúcich alebo vysvetľujúcich otázok vždy, keď to považuje za potrebné. Ako príklad jedného z výstupov Rada nad rámec tých už spomenutých v stanovisku Amicus Curiae zo dňa 8. novembra 2022 uvádza na mesačnej frekvencii zverejňovaný tzv. rozpočtový semafor (za mesiac október: <https://bit.ly/3EirZW7>), ktorý poskytuje odbornej aj širokej verejnosti pravidelný odhad vývoja rozpočtu verejnej správy nezávisle od ministerstva financií, ktoré tento typ informácií zverejňuje menej často. Lepší vývoj rozpočtu v roku 2022 už bol zohľadnený v ukazovateli dlhodobej udržateľnosti, ktorý Rada poskytla v Amicus Curiae zo dňa 8. novembra 2022.

Rada v rámci najlepšej medzinárodnej praxe striktné dobrovoľne zasiela svoje pravidelné analýzy pre technické pripomienky na MF SR. Samotné stanoviská nezvykne Rada posilať na MF SR. Avšak Rada sa nedomnieva, že jej chýbali údaje pre kvalitné vypracovanie tohto stanoviska. Rada nemusí konzultovať svoje stanoviská z titulu nezávislosti.

Zástupca odporcu tiež uviedol, že Rada zaslala stanovisko Národnej rade SR k dotknutému zákonu v období prebiehajúceho skráteného legislatívneho konania:

- (zvukový záznam z pojednávania v čase 1:51:08 – 1:52:02)

„Rada pre rozpočtovú zodpovednosť nám takisto poslala v rámci ešte v parlamente skráteneho konania, ak sa nemýlim list, a jej stanovisko bolo aj verejne diskutované v ...neviem, v televíznych reláciách, proste verejne bolo diskutované jej stanovisko, ale dostali sme ho aj my do parlamentu.

...čiže v tom samotnom skráteneho konaní v parlamente.“

K uvedenému vyjadreniu zástupcu odporcu uvádzame, že Národnej rade SR nebolo počas obdobia skráteneho legislatívneho konania zaslané zo strany Rady stanovisko k dotknutému návrhu zákona

Pre upresnenie však uvádzame, že Rada nepatrí medzi povinne pripomienkujúce subjekty pre účely pripomienkových konaní. To však nevylučuje možnosť vyjadrenia pripomienok v situáciách, kedy to považuje Rada za dôležité. Rada je však pomerne zdržanlivá pri vyjadrovaní sa o tom, ako by mali byť opatrenia konkrétne špecifikované, berúc do úvahy veľkú mieru diskrecie vlády a parlamentu v tejto oblasti. Stanoviská Rady pre rozpočtovú zodpovednosť sa tak opierajú najmä o mandát vyplývajúci z čl. 55a Ústavy SR v spojení s ústavným zákonom č. 493/2011 Z.z. o rozpočtovej zodpovednosti, a to najmä sledujúc hlavný cieľ, pre ktorý vznikla, ochrana dlhodobej udržateľnosti verejných financií.

Rada je pripravená na žiadosť Ústavnému súdu poskytnúť detailné vysvetlenie, prípadne zodpovedať dopĺňajúce otázky, v prípade že Ústavný súd to uzná za vhodné.

S pozdravom

Martin Šuster

Člen

Rady pre rozpočtovú zodpovednosť

Ústavný súd Slovenskej republiky

Hlavná 110

042 65 Košice

vo veci PL. ÚS 13/2022

Na vedomie

Kancelária prezidenta Slovenskej republiky
Štefánikova 2, 811 05 Bratislava

Národná rada Slovenskej republiky
Námestie Alexandra Dubčeka 1, 812 80 Bratislava